

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๒๕

มีแต่กิเลสเท่านั้นเป็นคู่ต่อสู้

ที่ทนอยู่ทุกวันนี้ก็เพราะเห็นแก่หัวใจของเพื่อนฝูงซึ่งเป็นนักบวช มีเจตนาและตั้งหน้าตั้งตาเข้ามาประพฤติปฏิบัติเพื่อกำจัดสิ่งที่เป็นภัยต่อจิตใจของตน จึงได้ทนอยู่เพราะเทียบเคียงหัวใจของเราเองกับเพื่อนฝูง ที่เสาะแสวงหาครูหาอาจารย์ช่วยแนะนำสั่งสอนนั้นมีความรู้สึกอย่างเดียวกัน การเรียนตามปริยัติที่ท่านชี้แนวทางไว้เป็นกลาง ๆ อันเป็นหลักใหญ่ของศาสนา เราก็ได้เรียนมาพอสมควรด้วยกัน แต่เวลาจะแยกแยะเอาธรรมะส่วนที่จำเป็นมาปฏิบัติหรือแก้ไขตนเองนั้นแยกแยะไม่ถูก ไม่เข้าใจที่จะแยกแยะมาใช้ มาทำประโยชน์แก่ตน ทั้ง ๆ ที่เรียนมาแล้วด้วยกัน นี้เคยเป็นมาแล้ว

ท่านพูดถึงสมาธิก็เข้าใจ.แต่เข้าใจด้วยความคาดหมายดันเตไปไม่ตรงกับความจริงเพราะยังไม่ประสบความสำเร็จขั้นที่ใจ ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีครูอาจารย์แนะนำสั่งสอนเป็นตัวสักขีพยานพาดำเนินให้เห็นต่อหน้าต่อตา ทั้งด้านปัญญาที่เช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นความจำเป็นด้วยกันทั้งนั้น ที่จะต้องอาศัยครูอาจารย์คอยแนะนำแนวทางด้วยการปฏิบัติซึ่งท่านเป็นผู้ผ่านมาแล้วอย่างโชกโชนและชำนาญ ท่านสอนเราได้โดยถูกต้องแม่นยำ ไม่เสียเวล่ำเวลา ถ้าเป็นหมอกก็เป็นหมอปริยญา หยิบยกยาวนานใดมาก็เหมาะสมกับโรคของคนไข้ชนิดนั้น ๆ ไม่ผิดพลาดเหมือนหมอเถื่อนที่ไม่ได้มีทั้งการศึกษาทั้งด้านปฏิบัติทางการแพทย์มาก่อน

การเสาะแสวงหาครูอาจารย์ ที่แนะนำสั่งสอนในทางที่ถูกต้องแม่นยำเกี่ยวกับการปฏิบัตินี้ เป็นสิ่งที่หายากอยู่มาก การจดจำนั้นมีอยู่ทั่ว ๆ ไป ไม่ว่าท่านว่าเรา ต่างได้เรียนได้จดได้จำมาแล้ว หากไม่เป็นที่แน่ใจที่จะนำมาปฏิบัติต่อตนเองด้วยความถูกต้อง จึงต้องเกิดความสงสัยสนเท่ห์ ในเวลาจะประพฤติปฏิบัติเข้าด้ายเข้าเข็มจริง ๆ ด้วยเหตุนี้จึงต้องเสาะแสวงหาครูหาอาจารย์ เห็นครูเห็นอาจารย์เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเราผู้มุ่งปฏิบัติ

เราคิดเทียบเคียงท่านผู้อื่นมาเกี่ยวข้องกับเรา เราคิดถึงใจเรากับท่านผู้มาศึกษาทั้งหลายเป็นความรู้สึกอันเดียวกัน ถือเป็นการจำเป็นอย่างเดียวกันที่จะต้องเสาะแสวงหาครูหาอาจารย์ให้เป็นที่แน่ใจ จึงได้ทนอยู่กับหมู่กับคณะ ถ้าตามหลักนิสัยแล้วน่าจะไม่ใช่เป็นอย่างนี้ เพราะไม่ค่อยจะมีความหนักแน่นหรือสนใจในทางการแนะนำสั่งสอนใคร ๆ มากดังที่เป็นอยู่ซึ่งเกิดขึ้นเป็นขึ้นมาเองนี้เลย

การอยู่ลำพังคนเดียวในอิริยาบถของบุคคลคนเดียว จะเป็นอิริยาบถใดก็ตาม เป็นความเหมาะสมอยู่กับธาตุขันธ์และอหยาตัยไปตามอิริยาบถนั้น ๆ ไม่ขัดไม่แย้งไม่หนักหน่วงไม่กดถ่วงไม่บีบบังคับ ธาตุขันธ์เป็นไปโดยหลักธรรมชาติของอิริยาบถ ยืน เดิน นั่ง นอน อย่างสะดวกสบาย จิตใจก็เป็นไปด้วยสม่ำเสมอ ระหว่างขันธ์กับจิตที่จะปฏิบัติต่อกันตามสัจจะตามธรรมชาติที่รับผิตชอบกัน ไม่มีอะไรมาเหยียบย่ำทำลายมากระทบ กระเทือนให้เป็นความชอกช้ำ นั่นเป็นความเหมาะสมกับอหยาตัย อยู่ไปกี่วันก็ปีก็เดือน ก็มีความเหมาะสมอยู่อย่างนั้นตลอดไป

แม้โรคภัยไข้เจ็บจะเกิดขึ้นมีขึ้นเหมือนอย่างธาตุขันธ์หรือโลกทั่ว ๆ ไป ก็ไม่ถือ เป็นข้อหนักแน่นไม่ถือเป็นความหนักใจถือเป็นคนติธรรมตาแห่งความจริงที่มีอยู่กับธาตุ กับขันธ์นี้ มีธาตุขันธ์เป็นพื้นฐานแห่งความจริง และเวทนาทั้งหลายที่เกิดขึ้นจากการ เจ็บไข้ได้ป่วยปวดหัวตัวร้อน ก็เป็นความจริงแต่ละอย่าง ๆ ที่แสดงขึ้นมาในธาตุขันธ์อัน เป็นภาคพื้นแห่งความจริงทั้งหลายนี้ แม้จิตเองก็เป็นความจริงอันหนึ่งซึ่งเป็นผู้รับผิต ชอบ และรู้พร้อมทั้งการปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายนี้ อย่างพอเหมาะพอสมพอดีกัน ไม่มี อะไรยิ่งอะไรหย่อน เป็นความพอดี หากจะทนไม่ไหวจะแตกจะสลายทำลายไปก็เป็นไป ด้วยความจริง ไม่มีอะไรกระเพื่อม ไม่มีอะไรจะเลยความจริงไป ต่างอันต่างจริง ต่างอัน ต่างตั้งอยู่ หากว่าสลายก็ต่างอันต่างสลายไปตามความจริงของตน

จิตผู้ที่ตั้งหน้าตั้งตาฝึกหัดตัดแปลงเพื่อเข้าสู่ความจริง โดยอาศัยธาตุขันธ์เหล่านี้ เป็นต้นเหตุแห่งการพิจารณา ใจก็เป็นความจริง รู้ตามสภาพความจริง ไม่ฝืนความจริง อยู่สบาย การไปการอยู่แห่งธาตุแห่งขันธ์จึงไม่เป็นภาระหนักหน่วงที่จะมากดถ่วงจิตใจ ให้เกิดความกังวลวุ่นวายส่ายสั่น หรือเกิดความทุกข์ความลำบากขึ้นแก่ใจแต่ประการใด เพราะต่างอันต่างจริง ต่างอันต่างพอเหมาะพอดีกันอยู่แล้ว ทั้งความเป็นอยู่ทั้งการ สลายไป นี้พูดตามหลักธรรมชาติของธาตุของขันธ์ของจิตใจตามอหยาตัยนิสัยของแต่ละ ราย ๆ เฉพาะอย่างยิ่งสำหรับรายของเราเองเป็นเช่นนั้น แต่ทำไมจึงปฏิบัติตนให้เป็น ดังที่กล่าวมานี้ไม่ได้ ก็เนื่องจากความเกี่ยวข้องเข้ามาสัมผัสสัมพันธ์อยู่เสมอโดยที่ไม่ ต้องเสาะแสวงหา เริ่มเป็นมาตั้งแต่ขั้นเริ่มแรกที่พ่อแม่ครูบาอาจารย์ท่านมรณภาพจาก ไป

แต่ก่อนก็ไม่เคยคิดเคยคาดเคยฝันว่าจะมีหม่อมมีคณะเพราะจิตใจไม่สนใจด้วย มี แต่ความเป็นผู้ผู้เดียว เป็นความสะดวกสบายตามอหยาตัยของตน ครั้นแล้วก็เพื่อนฝูง เข้ามาเกาะเกี่ยว เฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายพระของเราซึ่งอยู่ในวงเดียวกันมาเกี่ยวข้องพัวพัน อันเป็นเหตุให้ต้องรับผิตชอบ แนะนำสั่งสอนหนักเบาเล็กน้อยเรื่อยมา แม้จะปลีกตัว ออกไปอยู่ในสถานที่ใด หลบหลีกปลีกออกเป็นแบบขโมยก็ได้ปฏิบัติมาแล้ว ก็ไม่พ้นที่

หมู่เพื่อนจะเข้าไปเกี่ยวข้องอยู่จนได้ เคยปฏิบัติเคยเป็นมาอย่างนั้นมาหลายหนแล้ว เพื่อความสะดวกสบายของตนเอง พอถึงกาลเวลาของธาตุขันธ์กับจิตใจที่จะถึงวาระสุดท้ายของมันเท่านั้น เป็นความสะดวกสบายสำหรับอริยาศัย

แต่แล้วก็เป็นไปไม่ได้ ด้วยเหตุแห่งการคิดนึกเทียบจิตท่านจิตเราที่กำลังเสาะแสวงหาคุณงามความดีให้เป็นที่แน่ใจจากครูจากอาจารย์ ก็จำต้องได้แนะนำพร่ำสอนกันมาเรื่อย ๆ จากนั้นก็มากขึ้นมาโดยลำดับดังที่เห็นอยู่นี้ เพราะฉะนั้นท่านทั้งหลายจึงเห็นความสำคัญของตน ในขณะที่อยู่กับครูกับอาจารย์เพื่อได้รับการแนะนำสั่งสอนอยู่เสมอ ให้ตั้งหน้าตั้งตาประพฤติปฏิบัติกำจัดสิ่งที่ตนเห็นว่าเป็นภัย จึงได้เสาะแสวงหาคุณงามความดีเพื่อกำจัดภัยเหล่านี้ อย่าได้ลืมเงื่อนต้นเจตนาในเบื้องต้นของตน

นี่ละที่ได้อยู่กับหมู่กับคณะมา ยากลำบากก็ทนเอา ก็เพราะเห็นว่าใจเป็นสิ่งสำคัญและการแนะนำสั่งสอนอบรมกันก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นเดียวกัน หากไม่มีครูมีอาจารย์คอยแนะนำสั่งสอนแล้ว แม้จะมีเจตนาอย่างแรงกล้า ศรัทธา ความเพียร อย่างเต็มจิตเต็มใจ การก้าวไปก็เหมือนกับว่าเหตุผลไม่ลงรอยกัน คือการปฏิบัติก็เป็นลุ่ม ๆ ดอน ๆ ไปเสีย เพราะความไม่แน่ใจเป็นต้นเหตุ ผลที่จะพึงได้ตามความมุ่งหมายก็กลายเป็นอื่นไปเสีย

เมื่อได้รับการอบรมจากครูจากอาจารย์เป็นสักขีพยานแล้ว จิตใจก็แน่วแน่ การรับโอวาทจากท่านก็เป็นความแน่นอน ไม่สงสัย ไม่ลุ่ม ๆ คลำ ๆ แม้ผู้แสดงเองก็พูดตามหลักความจริงที่เคยประพฤติปฏิบัติและได้รู้ได้เห็นมามากน้อยหนักเบาเพียงไร หยาบละเอียดเพียงไร นำมาแนะนำสั่งสอนเต็มเม็ดเต็มหน่วย ทุกแง่ทุกมุมแห่งธรรมทั้งหลายที่กำลังดำเนินไป นับตั้งแต่เริ่มต้นแห่งสมาธิ ส่วนศีลเรารักษาด้วยกันแล้ว ไม่จำเป็นต้องอธิบายให้มากมายกายกองไป เพราะต่างคนต่างเข้าใจ

ส่วนวิธีการที่จะทำจิตให้มีความสงบ ดังปริยัติท่านบอกไว้ว่า สมาธิคือความสงบใจหรือความแน่วแน่อนอย่างนี้ สงบใจจะทำอย่างไรใจจึงจะสงบได้ มีวิธีการอย่างไรจึงจะปรากฏเป็นองค์สมาธิที่แท้จริงขึ้นมาที่ใจสำหรับผู้ต้องการอยู่แล้ว จึงต้องได้อาศัยการได้ยินได้ฟัง นี่ก็ได้อธิบายให้ฟังแล้ว วิธีการดำเนินทางด้านสมาธิโดยไม่สงสัย วิธีการที่อธิบายไปแล้วนั้น ๆ เป็นวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสมตามจริตนิสัยของผู้มาอบรมด้วยกัน ไม่ปลีกไม่แฉะ ไม่นอกเหนือไปจากที่สั่งสอนไว้แล้วเลย ทางด้านปัญญาก็เช่นเดียวกัน ทุกชั้นทุกภูมิทุกแง่ทุกทรงแห่งปัญญา ได้นำมาอธิบายทั้งปัญญาชั้นหยาบชั้นกลางชั้นละเอียด ทั้งปัญญาเกี่ยวกับสิ่งภายนอก ทั้งปัญญาเกี่ยวกับสิ่งภายใน และสิ่งภายในโดยเฉพาะไปโดยลำดับลำดับ ได้แสดงไว้เต็มเม็ดเต็มหน่วยเต็มอรรถเต็มธรรมที่ได้ปรากฏมามากน้อยเพียงไร กับหมู่เพื่อนไม่เคยปิดบังลี้ลับ

ด้วยเหตุนี้จึงทำความสนใจ ธรรมเท่านั้นเป็นสิ่งที่จะพยุงบเราหรือหนุนเราให้หลุดพ้นจากกองทุกข์ คำว่ากองทุกข์นี้ไม่ว่าสัตว์ตัวใดในสามแดนโลกธาตุนี้ ต้องได้แบกได้หามด้วยกันทั้งนั้น มากกับน้อยมีต่างกันเล็กน้อยตามชั้นภูมิของภพของชาติ แต่ส่วนจิตใจนั้นต้องถูกร้อยรัดด้วยสาเหตุคือกิเลสที่จะนำกองทุกข์มาให้เราได้แบกได้หาม จึงไม่น่าสงสัยอันใดในสามแดนโลกธาตุนี้ว่าจุดใดตอนใดภพใดในสามโลกธาตุ กามโลก รูปโลก อรูปโลก กามภพ รูปภพ อรูปภพ นี้เป็นที่อยู่แห่งสัตว์ผู้ยังถูกร้อยรัดอยู่ด้วยกิเลส ตัณหา อาสวะ และเป็นผู้ได้แบกหามกองทุกข์มากน้อยทั้งหมด ไม่มีใครที่จะหลุดพ้นจากกองทุกข์ไปได้โดยสิ้นเชิง เพราะความสิ้นกิเลสแล้วโดยสิ้นเชิงเลย โลกนี้จึงไม่เป็นโลกที่น่าสงสัยที่จะต้องตะเกียกตะกายกับมัน

ตะเกียกตะกายเท่าไรก็หมุนไปตามกงล้อของกิเลส ไม่ใช่หมุนไปตามกงล้อแห่งธรรมเช่นธรรมจักร เราจึงไม่น่าสงสัยว่าภพใดจะมีความสุขความสบาย เราเกิดมากับกองทุกข์แท้ ๆ ทำไมจึงสงสัยเรื่องทุกข์ แล้วกิเลสโดยแท้จริงที่ผลิตหรือผลักดันให้เราเกิดในภพชาตินั้น ๆ ไม่มีสิ่งใดเหนือกิเลส และไม่มีสิ่งใดที่จะมาทำงานแทนกิเลส ให้สัตว์โลกทั้งหลายได้เกิดขึ้นมาแบกกองทุกข์แบกความทรมานอยู่ดังที่เห็นทั้งท่านทั้งเราตลอดถึงสัตว์ทั้งหลายนี้เลย นอกจากกิเลสประเภทเดียวเท่านั้นเป็นผู้ผลิตขึ้นมาเป็นผู้ผลักดัน เป็นผู้มีอำนาจ แดนโลกธาตุทั้งสามนี้เป็นที่ปกครอง เป็นที่เรื่องอำนาจของกิเลสประเภทต่าง ๆ ความโลภ ความโกรธ ความหลง ราคะตัณหา นี้เป็นเจ้าตัวการอันสำคัญที่เป็นผู้เรื่องอำนาจครอบงำหัวใจของสัตว์โลกไว้จนกระทั่งมีดมืดปิดตา ไม่มีแย็บ ๆ ยับ ๆ พอที่จะมองเห็นเช่นฟ้าแลบนี้เลย มองเห็นแดนแห่งความพ้นทุกข์

จึงเป็นบุญลาภหรือบุญอันประเสริฐของพวกเราที่ว่า กิจฺจโณ มนุสฺสสปฏิลาโก ได้เกิดมาเป็นมนุษย์นี้นับว่าเป็นลาภอันประเสริฐ เพราะเหตุใด เพราะเราได้เกิดในแดนแห่งพระพุทธศาสนา กิจฺจโณ ธมฺมสฺสวานํ ได้ยินได้ฟังอรรถธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า แล้วได้ยึดเป็นหลักเป็นเกณฑ์ฝึ่งที่หัวใจของเรา ผাগเป็นผากตายกับธรรมของท่านแล้วประพฤติปฏิบัติตาม

นี่จึงเป็นบุญลาภ นับว่าเป็นบุญลาภเหนือสัตว์ตัวใดในโลกทั้งสามนี้ ที่เราได้มาประสบพบเห็นศาสนธรรมอันเป็นความถูกต้องดีงามเหมาะสมที่สุด ที่จะรื้อเราให้พ้นจากภพจากชาติ ด้วยการยึดถือด้วยการปฏิบัติธรรมทั้งหลายที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้แล้วนี้ สิ่งที่จะทำให้เราภูมิใจ ภูมิใจอย่างไม่มีฉากหน้าฉากหลัง ฉากนั้นเป็นสุข ฉากนี้เป็นทุกข์ แฝงกันมาอย่างนั้นไม่มี ทุกข์ก็ทุกข์ให้เห็นอยู่อย่างชัด ๆ ว่าทุกข์เพื่อจะชนะ เช่น ทุกข์เพราะการประกอบความพากเพียร อันนี้จิตใจไม่ได้มาสนใจกับเรื่องความทุกข์เหล่านี้เลย

ถ้าผู้เห็นภัยแห่งความทุกข์ทั้งหลาย ซึ่งเป็นสิ่งที่ลึกลับสลับซับซ้อนฝังอยู่ในจิตใจ เพราะกิเลสตัณหาเป็นผู้ผลิตขึ้นมา ผลิตขึ้นมาจากจิตใจนั้นแล้ว จะไม่เห็นความทุกข์ความลำบากในการประกอบความพากเพียรนี้เลย จะตะเกียกตะกายไปจนได้ คนเราเมื่อเห็นทุกข์เห็นภัยอย่างเต็มใจแล้ว การตะเกียกตะกายหนีภัยทั้งหลายนั้น ไม่ถือเป็นของลำบากลำบากอันใดเลย ขอให้หลุดให้พ้นไปโดยถ่ายเดียวเท่านั้นเป็นที่พึงใจสำหรับผู้ที่แหวกว่ายตัวให้พ้นภัยไป

นี่เรามาประพடுத்தปฏิบัติเพื่อความแหวกว่ายจิตใจของเราที่เต็มไปด้วยภัยให้หลุดพ้นไปจากภัยทั้งหลายเหล่านี้ ด้วยการประพடுத்தปฏิบัติกำจัดมันโดยทางความเพียรของเรา ไม่ว่าจะเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา คิดอ่านไตร่ตรองในเงื่อนใด ๆ ขอให้เป็นเงื่อนเรื่องอรรถเรื่องธรรม อย่าให้เป็นเรื่องกิเลสตัณหาออกหน้าออกตาจุดลากไปโน้นจุดลากไปนี่อยู่ตลอดเวลา ทั้ง ๆ ที่เราเป็นนักบวช มุ่งหน้าต่อการประพடுத்தปฏิบัติและตั้งหน้ากำจัดกิเลสทั้งหลายด้วยความเพียร แต่มันกลายเป็นความเพียรของกิเลสมาทำหน้าที่แทนไปเสียอย่างนั้นอย่าให้มี

เอาให้จริงให้จังนักปฏิบัติ ไม่มีอันใดที่จะวิเศษวิโสเลิศยิ่งกว่าธรรม ขอให้ได้เข้าสัมผัสทางจิตใจเถอะ จะเริ่มมีความดูดดื่มเข้าไปโดยลำดับ ในขณะที่เดียวกันใจก็จะมีการจิตจางจากทุกข์ไปบ้าง ต่างจากสิ่งที่เคยยึดเคยถือเคยพัวเคยพัน เพราะอำนาจแห่งธรรมนั้นมีคุณค่าและมีน้ำหนักมากกว่า ถ้าว่าเป็นแม่เหล็กก็มีกำลังมากกว่า จะดึงดูดจิตใจให้สัมผัสสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องไปกับธรรมโดยลำดับลำดับ สิ่งภายนอกที่เคยเป็นข้าศึกก็จะค่อยจืดจางไปเรื่อย ๆ อำนาจของธรรมเป็นอย่างนั้น

ท่านจึงสอนไว้ว่ารสแห่งธรรมชานะซึ่งรสทั้งปวง รสแห่งธรรมขั้นนี้ชนะรสของโลกขั้นนั้น ๆ รสแห่งธรรมขั้นนั้นชนะโลกขั้นนั้นหรือชนะกิเลสขั้นนั้น ๆ รสแห่งกิเลสขั้นใดบ้าง รสแห่งธรรมเหนือกว่าไปโดยลำดับ ๆ ชนะไปได้โดยลำดับ ในขณะที่เดียวกันก็ปรากฏเป็นความแปลกประหลาดเป็นความอัศจรรย์ในตัวไปพร้อม ๆ กัน จนกระทั่งจิตใจได้หลุดลอยออกไปจากมูตรจากคูคือขี้โลก ขี้โกรธ ขี้หลง นี้ไปได้โดยสิ้นเชิงแล้วนั้นแล้วท่านว่าแดนพ้นทุกข์ จะว่าวิเศษก็ไม่มีอะไรเสมอแล้ว แต่ท่านผู้ถึงขั้นนั้นแล้วท่านไม่จำเป็น ทรงแต่คุณภาพตามหลักความจริง ด้วยความบริสุทธิ์ใจเท่านั้นเป็นที่พอแล้ว สิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งที่แยกแยะออกไปพูดว่าอันนั้นวิเศษอันนี้วิโส เป็นกิริยาอันหนึ่งที่แสดงออกไปจากนี้เท่านั้น

ฉะนั้นจงพยายามทำจิตใจของเราให้กลมกลืนกับธรรม สติธรรม ปัญญาธรรมอย่าได้ลดละ นี้แลทางเดินที่ถูกต้องดีงาม ทางที่จะหลุดพ้นจากภัยและทางต่อสู้กับภัยทั้งหลายหรือศาสตราอาวุธต่อสู้กับภัยทั้งหลายก็ไม่เห็นออกจากสติปัญญาของเราไป

อย่าให้กิเลสหลุดลากออกไปคิดไปปรุงไปแต่งเรื่องนั้นเรื่องนี้ ทั้ง ๆ ที่เรากำลังประกอบความเพียรของเราอยู่ด้วยการคิดการปรุงการแต่งทางด้านอรรถธรรม อย่าให้กิเลสเข้ามาสวมรอยแล้วปิดธรรมออกไปจากความคิดนั้นเสีย เอาความคิดความปรุงของกิเลสมาสวมรอยเข้าแทน ส่วนมากมักเป็นอย่างนั้น

ผู้ปฏิบัติธรรมในขั้นเริ่มแรกจึงเกิดความอดทนระอาใจ ว่าการประกอบความพากเพียรก็ประกอบมานานพอสมควรหรือนานมากแล้ว ความพยายามในการประกอบความพากเพียรก็ได้พยายามเต็มเม็ดเต็มหน่วย ทำไมจึงไม่ปรากฏผลเป็นที่พอใจ อย่างน้อยมีความสงบเย็นใจให้ได้เห็นได้ชัดดังครูบาอาจารย์ท่านสอนก็ยังมี แต่นี้ทำไมไม่ปรากฏ แน่ะ! เราจะคิดไปอย่างนั้นเสียมาก โดยไม่คำนึงถึงสาเหตุที่มันไม่สงบ ไม่ได้รับผลที่พึงหวังนั้นเป็นมาอย่างไร ก็เป็นมาอย่างที่เรประกอบความเพียรแล้วกิเลสเป็นผู้สวมรอยไปทำหน้าที่แทนโดยไม่รู้สีกตัวนั้นแล มันจึงไม่ปรากฏผลเป็นที่พอใจเกิดขึ้น

ถ้าลงได้เป็นไปตามหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสอนแล้วจะไม่เป็นอื่น สวากขาตธรรมตรัสไว้ชอบแล้ว ขอให้เกาะให้ติดเกาะ ไม่ไปไหน นียยานิกธรรมจะปราบปรามกิเลสที่ก่อเหตุให้เกิดความทุกข์นั้นออกไปได้โดยลำดับ ๆ จนกระทั่งออกได้โดยสิ้นเชิง แล้วจะกราบพระพุทธเจ้าอย่างกราบภายในจิต ไม่ต้องไปหาองค์ศาสดาที่ไหน หละ ไม่ต้องไปหาพระธรรมที่ไหน ไม่ต้องไปหาพระสงฆ์สาวกที่ไหน หละ ธรรมชาติที่ปรากฏเด่นอยู่ภายในจิตนี้เป็นสักขีพยานแห่งความจริงทั้งหลายแห่งความวิเศษทั้งหลายคือ พุทธ ธรรม สงฆ์ นั้นอย่างประจักษ์แล้ว ไม่มีทางสงสัย อย่างนี้แลที่ว่ามีผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเราตถาคต เห็นตรงนั่นเอง

เริ่มสัมผัสสัมพันธ์ไปตั้งแต่สมาธิ ปัญญา ตามขั้นตามภูมิไปโดยลำดับ จนกระทั่งถึงวิมุตติหลุดพ้นแล้ว นั่นแลคือองค์ศาสดาแท้เป็นอย่างนั้น อันนั้นฉันใด อันนั้นฉันนั้น ธรรมคืออะไร ก็เห็นอยู่รู้อยู่ชัด ๆ นี้ ธรรมกับใจเป็นอันเดียวกันเห็นอย่างชัด ๆ จะไปถามใครที่ไหน ท่านปรินิพพานมากี่ปีก็เดือนนั้นเป็นสมมุติอันหนึ่งเท่านั้น หลักธรรมชาติที่แท้จริงนี้ได้ประจักษ์แล้วกับจิตใจที่เป็นไปโดยหลักธรรมชาติแห่งความจริง คือความบริสุทธิ์พุทธโธโดยแท้แล้วไม่สงสัย นี่แดนหลุดพ้นอยู่ที่ตรงนี้ อย่าไปคาดสถานที่กาลเวลาล่าเวลาที่ไหน ให้กิเลสมันหลอกไป ๆ

เรื่องของกิเลสนี้ละเอียดมากทีเดียว เพราะฉะนั้นขั้นเริ่มต้นส่วนมากก็เป็นกิเลสอย่างหยาบ สติปัญญาของเราที่ไม่มี มันก็ไม่ทันกัน จึงต้องลำบากในขั้นเริ่มแรก แต่เวลาเราเอาจริงเอาจังแล้วก็ปรากฏจนได้ เพราะในขณะที่เอาจริงเอาจังจิตใจจดจ่อ สติจดจ่อ อย่างน้อยสติจดจ่อ ต่อจากนั้นปัญญาพิจารณาใคร่ครวญไปได้ ก็พอเข้าใจไป

ได้โดยลำดับ จนถึงขั้นมีทุนภายในจิตใจ สมาธิเป็นต้นทุนและเป็นต้นทุนอย่างละเอียด ลอเข้าไปโดยลำดับ

จากนั้นผลิตปัญญาอย่างอนใจ แต่คำที่ว่าจากนั้นผลิตปัญญานั้นก็ไม่ได้หมายถึงว่าจะเป็นอย่างนั้นโดยถ่ายเดียว เมื่อถึงกาลที่จะใช้ปัญญาพิจารณาในระหว่างที่เห็นว่าเป็นกาลเหมาะสมแล้ว ก็ซุดค้นลงได้ พิจารณาได้ ไม่ได้แน่นอนตายตัวโดยถ่ายเดียว เพราะการทำความพากเพียรนี้ไม่ได้มีโปรแกรมไม่เป็นแผนที่ไปอย่างโลก ๆ หากเป็นแผนที่โดยหลักธรรมชาติ เป็นโปรแกรมโดยหลักธรรมชาติที่เห็นว่าเหมาะสม ในกาลนั้นที่จะควรใช้ปัญญาหรือควรใช้เป็นสมาธิ มันหากมีการพลิกแพลงเปลี่ยนแปลงอยู่กับนักปฏิบัตินั้นแล ว่าอะไรเหมาะสมให้ทำอย่างนั้น ที่พูดถึงสมาธิหรือปัญญานี้พูดไปตามพื้นฐาน ส่วนมากเป็นอย่างนั้น แต่แม้เช่นนั้นในกาลที่จะนำปัญญามาใช้ในระหว่างที่เห็นว่าเป็นยังต้องแทรกกันเข้าเสมอ ผู้ปฏิบัติทำให้จริง

นี่ก็ได้พยายามเต็มเม็ดเต็มหน่วยกับหมู่เพื่อนฝูง การแนะนำสั่งสอน เรามาบวชเป็นพระนี่หมดเรื่องความเกะเกี้ยวที่จะให้เกิดความยุ่งเหยิงวุ่นวาย ให้เกิดพิชเกิดภัยใด ๆ กับผู้หนึ่งผู้ใด เพราะสมณเพศเป็นเพศที่ปล่อยวางเรื่องกรรมเรื่องเวรเรื่องความทุกข์ความร้อนเกี่ยวโยงกันกับใครต่อใครไม่มี เป็นเพศที่บริสุทธิ์ พุดง่าย ๆ เป็นเพศที่ไม่ก่อกรรมก่อเวรเป็นเพศที่ปล่อยวาง เป็นเพศที่เป็นอรรถเป็นธรรม เป็นเพศที่มีเมตตา เป็นเพศที่ให้ภัย เพราะฉะนั้นสมณะคือนักบวชนี้ไปที่ไหนจึงไม่ค่อยเป็นภัยในสายตาของโลก พอมองเห็นใจก็ลงแล้ว ผิดกับเพศอื่น ๆ

สิ่งภายนอกเราก็ได้ตัดมาอย่างนั้น ไม่เป็นกังวลกับผู้หนึ่งผู้ใด ไม่ได้ระเวียงระวังอะไรผู้ใด ที่จะมาทำความเดือดร้อนเสียหายและมากระทบกระเทือนตลอดถึงมาทำร้ายร่างกายของเรา มาฆ่ามาฟัน มาอะไรกันไม่มี สิ่งที่เป็นภัยต่อเราก็คือกิเลสเท่านั้นเวลานี้ จึงต้องมาฟาดฟันกันที่ตรงนี้ ข้างนอกไม่เป็นภัยแต่ข้างในเป็นภัย คือกิเลสเป็นภัยต่อเรา ความรักเกิดขึ้นก็ทำให้ติด ความชังเกิดขึ้นก็ทำให้ติด ติดใจได้ทั้งนั้นหลงไปได้ทั้งนั้น จึงเรียกว่ากลอันละเอียดแหลมคมของกิเลส ไม่ว่าอันใดที่แสดงขึ้นมาขึ้นชื่อว่าเป็นเรื่องของกิเลสแล้ว ย่อมทำให้ติดให้พัวพัน ให้หลงไปได้โดยไม่ต้องสงสัย นี่ละเอียดขนาดนั้น

ถ้าไม่ใช่ธรรมแล้วจะดูกลมายาของกิเลสจะดูรสดูชาติดูความละเอียดแหลมคมของกิเลสไม่ได้เลย ไม่รู้เรื่อง เหมือนกับหลับตาดูวัตถุต่าง ๆ นี่แหละ จนกระทั่งศีระะไปโดนบั้งเข้า ศีระะแตกก็รู้แต่เพียงศีระะแตก แต่สิ่งที่โดนนั้นคืออะไรก็ไม่เห็นอีก เพราะตามันบอดขนาดนั้นจะว่าไง นี่ปัญญามันบอด โดนกิเลสตัวไหน เอาให้จันร่องหมักร้องให้ให้นอนไม่เป็นหลับเป็นตื่นเป็นบ้าเป็นบอไปสด ๆ ร้อน ๆ ก็ไม่รู้ว่าเป็น

สาเหตุมาจากอะไร ติดพันกันไป พอใจในความคิดความปรั่งซึ่งเป็นพื้นเป็นไฟนั้น โดยไม่มีการขีดการหลาบ

คนเราถ้าขีดหลาบได้ก็เท่ากับว่าเห็นโทษของกิเลส จะไม่ทำให้เป็นอย่างนั้นอีกต่อไป แต่มีมันขีดไม่ได้ เสียใจก็เคยเสียมาสักเท่าไร ตั้งแต่เป็นเด็กจนกระทั่งปัจจุบันเคยเบื่อเคยหน่ายความเสียใจเมื่อไร มันสร้างกองทุกข์ให้ผู้ที่เสียอกเสียใจนั้น ได้รับความทุกข์ร้อนขนาดไหน ถึงกินไม่ได้นอนไม่หลับมีอยู่มากมายเต็มแผ่นดิน มีใครบ้างที่มีความขีดหลาบกับโทษของมัน ที่ทำให้เกิดความเคียดแค้นเสียอกเสียใจ จนถึงกับน้ำตาร่วงลงมา แล้วกินไม่ได้นอนไม่หลับ บางรายถึงเป็นบ้าไปเลยก็ยังมี แล้วใครเห็นโทษของมัน ถ้าเห็นโทษของมันจะยอมตัวทุกคนที่มีคุณค่ามากนี้ไปเป็นบ้ากับกิเลสซึ่งหาคุณค่าหาราคาไม่ได้อย่างไร นี่มันแหลมคมอย่างนั้น ทำให้โลกตาบอดติดได้ทั้งนั้น ขึ้นชื่อว่ากลมายาของกิเลสแสดงออกมาอย่างไรต้องติด ๆ กันทั้งโลก

เพราะฉะนั้นจึงต้องอาศัยหลักธรรมที่เหนือกิเลสนี้เข้าไปจับกัน เฉพาะอย่างยิ่งสติปัญญาให้ฝึกเสียก่อน ท่านจึงต้องถือสมาธิเป็นฐานเดินเป็นสนามรบในเบื้องต้นให้ได้มีความสงบเย็นใจชำระล้างขันธ์ห้าแล้ว พิจารณาแยกแยะทางด้านปัญญา นี้คืออุบายที่จะเปิดดูหน้าต่างของกิเลส จะเปิดดูโทษของกิเลสที่มันสลับซับซ้อนมากและเปิดดูหน้าต่างตาของมัน ที่ท่านว่ากิเลสเป็นภัย ๆ เป็นอย่างไร เอาอะไรมาทดสอบมาแยกมาแยะวันยังค่ำ ตลอดวันตายไม่มีทางเจอ นอกจากกิเลสแห่งเอา ๆ เขี่ยบยำทำลายแหลกแตกกระจายไปยิ่งกว่าผุยผงไปเสียเท่านั้น นอกจากธรรมไม่มีทางแก้ เพราะฉะนั้นจึงต้องให้หนักแน่นในธรรม

พระพุทธเจ้าไม่เป็นผู้อัศจรรย์ได้อย่างไร โลกทั้งโลกไม่มีใครแหวกออกมาจากกรงขังของกิเลส ออกจากความมืดมิดปิดตาของกิเลสได้ มีพระพุทธเจ้าพระองค์เดียวเท่านั้นแหวกว่ายโผล่ขึ้นมาได้ จึงทรงประกาศศาสนธรรมให้กังวานไปทั่วโลกธาตุสาวกทั้งหลายก็ได้ประพฤติปฏิบัติพอเห็นลู่เห็นทาง แล้วยังได้ดำเนินตามแล้วแหวกว่ายกันออกมาได้ ๆ นอกจากนั้นก็มีใครมาเป็นผู้เฉลียวฉลาดแหลมคมในการแนะนำสั่งสอนกันให้พ้นจากโลกกันตนรกนี้ไปได้ คำว่า"โลกันตนรก" นี้ก็คือว่า มืดแปดทิศแปดด้านทั้งวันทั้งคืน ทุกอิริยาบถ ตั้งแต่วันเกิดมาไม่มีความสว่างจากกิเลสเลย มีแต่ความหนาความแน่นความมืดมิดปิดตาไปเสียทั้งวันทั้งคืน ให้กิเลสทำหน้าที่เป็นเขียงสับยำลงไปละเอียดแตกกระจายภพนี้ภพนั้นจนไม่มีกำหนดกฎเกณฑ์ว่า เมื่อใดกาลใดถึงจะหลุดพ้นไปได้ ถ้าไม่มีธรรมเป็นผู้จุดลากขึ้นมา

นี่เราเกิดในท่ามกลางแห่งพระพุทธศาสนาจึงเป็นบุญลาภของพวกเราและเป็นมนุษย์เป็นผู้ปฏิบัติด้วยความเป็นนักบวชนี่ ก็ยังเป็นบุญลาภอันใหญ่โต อย่าให้ผ่านพ้น

ไปได้ เวลาเรามีเท่าไรให้ทุ่มเข้ามาเพื่อกำจัดสิ่งที่เป็นภัยต่อจิตใจ เอ้า ความรักว่ามันมีรสชาติ เอาความไม่รักเข้าไปให้ได้ปรากฏความไม่รัก ความชังว่ามันมีรสชาติ มันเป็นของดีของดี ความรักก็เป็นของดีของดี ความโลภก็เป็นของดีของดี ความโกรธก็เป็นของดีของดี ความหลงก็เป็นของดีของดี แล้วก็ดำเนินตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้าที่ทรงชี้แนะไว้แล้วโดยถูกต้องนี้ ให้เข้าถึงขั้นไม่รักเป็นยังงี้

จิตแต่ก่อนเคยรักเป็นอย่างนั้น ผลของมันเป็นอย่างนั้น ทีนี้จิตไม่รักนี้ผลเป็นยังงี้ จิตไม่ชังเป็นยังงี้ แต่ก่อนจิตเวลาเกิดความชังขึ้นมาเป็นอย่างไรผลของมัน บัดนี้จิตไม่ชังเป็นอย่างไร แต่ก่อนจิตเคยโลภ บัดนี้ไม่โลภเป็นยังงี้ มันเคยหลง มันไม่หลงเป็นยังงี้ นี่เห็นกันได้ชัดเหนือกว่ากัน เห็นกัน ๆ โดยลำดับลำดับ

ถ้าไม่มีสิ่งเทียบแล้ว เราจะไม่เห็นโทษและคุณค่าของมันและกัน โทษก็คือโทษของกิเลสเราไม่เห็น ธรรมเมื่อไม่มีในหัวใจของเราเป็นสิ่งที่เหนือกิเลส เราก็มองไม่เห็นคุณค่าของธรรม ต่อเมื่อได้เห็นชัดเจนภายในจิตใจ ทั้งโทษที่เกิดขึ้นจากกิเลสผลิตขึ้นมาทุกประเภทด้วยความลุ่มหลงของเราเอง เราก็มองเห็นได้ชัด ทั้งธรรมที่เราได้ประพฤติกปฏิบัติจนสามารถกำจัดกิเลสประเภทต่าง ๆ ไปได้ตามลำดับลำดับ จนกระทั่งได้ถึงขั้นสุดยอดปราบกิเลสราบภายในจิตใจ ผลเป็นอย่างไร นั่นแหละที่ว่าผลเลิศ ไม่มีอะไรเสมอเพราะกิเลสราบลงไปแล้วคู่แข่งไม่มี จะเอาอะไรมาเสมอ

ก็มีแต่กิเลสเท่านั้นเป็นคู่ต่อสู้ของธรรม เมื่อนำธรรมมาประพฤติกปฏิบัติกำจัดมันให้ราบลงไปภายในใจแล้ว อยู่ไหนอยู่เถอะ กล้าสามารถพูดได้เต็มปากถ้าจะพูดแล้วรู้ได้อย่างเต็มใจว่าในสามแดนโลกธาตุ อันเป็นแดนแห่งสมมุติทั้งหมดนี้ ไม่มีอะไรที่เข้ามาแย่งแย่งก่อกวนจิตใจให้กระเพื่อมขุ่นมัวได้เลย นอกจากกิเลสเท่านั้น นั่น! พอกิเลสราบหมดแล้ว ไม่มีอะไรอีกแล้วแต่นี้ต่อไป มีแต่ความบริสุทธิ์วิมุตติล้วน ๆ เต็มหัวใจ ถึงว่าหมดภัยหมดเวร ความรักก็มีขึ้นอีกไม่ได้แล้ว หมดซากไปแล้ว อย่าว่าแต่มันตาย สิ้นซากด้วย ความโกรธความหลงสิ้นซากไปหมด อวิชชาปุจฉยา สงขารากลายเป็น...อวิชชาขุเตว อเสสวราคะโรธา สงขารนิโรธา ดับ ๆ ๆ เรียบไปหมดเหลือแต่ความบริสุทธิ์พุทธโธ นี่แหละได้ถึงแล้วซึ่งจุดที่ต้องการตามเจตนามุ่งหมาย

ในเบื้องต้นก็ล้มลุกคลุกคลานไปเพราะไม่เคย ยังไม่ชำนาญและยังไม่เคยเพราะทางไม่เคยเดิน ต่อเมื่อได้รับการอบรมจากครูจากอาจารย์ วิธีการทำความพากเพียร วิธีการต่อสู้กับกิเลส เครื่องมือมีเท่าไร ท่านหยิบยื่นให้ ๆ ยื่นให้นำไปสู้ประยุทธ์กับกิเลส ต่อสู้กับกิเลสไปโดยลำดับลำดับ ต่อไปเจ้าของก็ผลิตขึ้นได้ เครื่องมือที่แรกก็อาศัยครูบาอาจารย์ท่านหยิบยื่นให้ จะเป็นสติปัญญาหรือเป็นธรรมทั้งดุ้นก็ตาม อาศัยนี้ไปก่อน ต่อจากนั้นเราก็แจงออกได้เอง ผลิตขึ้นมาเองได้

สติปัญญานี้เวลาผลิตขึ้นมาเต็มตัวแล้ว กระจกออกเงาใตมูมิได้มีแต่เรื่องของสติปัญญาล้วน ๆ รอบหัวใจ นั้น เมื่อถึงขั้นนี้แล้ว กิเลสตัวใดจะมากล้าหาญทำทายนบนเวทีให้เห็นวะ ไม่เห็น มีแต่หลบแต่ซ่อน อันเป็นอุบายของกิเลสซึ่งเป็นนิสัยแหลมคมอยู่แล้วเท่านั้น จะหลบจะซ่อนอยู่ชอกใตมูมิได้ สติปัญญาตามชุดคันลงไปจนเหลวแหลกแตกกระจายไปทุกแง่ทุกมุม

ที่แรกก็ชุดคันไปตามเรื่องของรูป เสียง กลิ่น รส เครื่องสัมผัส สกกลาย นับตั้งแต่เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ เข้าไปทุกอวัยวะ ทั้งภายนอกภายในได้สัดได้ส่วนเทียบเคียงกันแล้ว มีความจริงเสมอกัน ถ้าพูดถึงอสุภะอสุภัง ก็มีความจริงเสมอกัน พูดถึงอนิจจัง ทุกขัง อนตตา ก็มีความจริงเสมอกัน เมื่อเข้าใจชัดเจนในส่วนหยาบก็แสดงว่ากิเลสส่วนหยาบนี้ได้ล้มละลายไปแล้ว ได้หมอบราบแล้ว แพ้แล้ว ด้วยสติปัญญาขั้นนี้จากนั้นก็พิจารณาเข้าไปชั้นละเอียด ท่านเรียกว่านามธรรม มันหากเป็นของมันไปเองเหมือนกับไฟได้เชื้อ ไหมนี้หมดแล้วไหม้มันต่อ ๆ จนกระทั่งไม่มีอะไรไหม้มันไฟถึงจะดับไปเอง

สติปัญญาก็หมุนตัวเป็นเกลียวไปตั้งแต่ขั้นเริ่มแรกแห่งการพิจารณาทางสติปัญญา แต่เริ่มแรกนี้ต้องอาศัยการบังคับบัญชาให้พิจารณาเสียก่อนเพราะยังไม่เห็นผลของปัญญา ต่อเมื่อได้เห็นผลของปัญญาที่พิจารณาไปได้โดยลำดับลำดาแล้ว จะค่อยหมุนตัวไปเรื่อย ๆ และเห็นกิเลสแตกกระจายตายระเนระนาด ประจักษ์อยู่กับสติปัญญา นั่นแหละสติปัญญายังจะหมุนเข้าไป ชั้นนี้ไม่ว่าชั้นใด เวทนาชั้นนี้จะสุขเป็นทุกข์เป็นเฉย ๆ มันก็เป็นเพียงอาการอันหนึ่ง ๆ เท่านั้นที่ปรากฏขึ้นตามความจริงของตน ถ้าเราไม่ไปหลงไปยึดเสีย อันนั้นจะเป็นอะไรไป

เขาไม่มีความรู้สึกในตัวของเขา สุขก็ดี ทุกข์ก็ดี เฉย ๆ ก็ดี เป็นความจริงอันหนึ่ง ๆ เท่านั้น เขาไม่ได้ว่าเขาเป็นทุกข์ เขาไม่ได้ว่าเขาเป็นสุข เขาไม่ได้ว่าเขาเป็นเฉย ๆ มีแต่จิตตัวลุ่มหลงนี้ต่างหากไปสำคัญมั่นหมายว่านั่นเป็นทุกข์ นี่เป็นทุกข์ นั่นเป็นสุข นี่เป็นสุข นั่นเป็นเรา นั่นเป็นของเรา นั่นเป็นเฉย ๆ นี่เป็นเฉย ๆ ตัวนี้ไปสำคัญ แล้วตัวนี้ก็ไปหลงไปยึดเอา เลยกลายว่าเวทนาเป็นตนเป็นของเราไปเสีย เมื่อทุกข์เกิดขึ้นก็เข้าใจว่า เราเป็นทุกข์ บีบบังคับหัวใจเข้าไปอีก ก็ไม่รู้สึกตัว

เมื่อปัญญาได้คลี่คลายให้เห็นตามความจริงแล้ว เวทนาทั้งหลายก็จริงอยู่ตามสภาพของมัน จะเกิดขึ้นภายในกายก็เป็นความจริงตามสภาพของมัน แต่เวทนาทางใจเป็นสิ่งที่ละเอียดมาก พิจารณาเวทนาทางกายกับทางใจนั้นไม่เหมือนกัน หากเป็นอุบายวิธีของผู้ที่มีภูมิสติปัญญาขั้นนั้นแล้วจะต้องพิจารณาตัวเองเข้าใจในตัวเองไปโดยลำดับ ไม่เหมือนขั้นเวทนาทางกาย

พูดถึงเรื่องสังขาร ฟังซีสังขาร มันคิดมันปรุงยิบเย็บ ๆ อะไรพาให้มันปรุงก็คือ อวิชชาปุจฉยา นั้นแหละ จึงเป็น สงขารารู ขึ้นมา อวิชชามาหนุนจึงให้คิดออกนอกกลุ่มนอกทาง คิดไปในแง่ต่าง ๆ คิดไม่อึดไม่พอ ไม่มีความเบื่อความหน่าย ก็คือคิดเพราะฤทธิ์ของอวิชชา ถ้าเพราะอำนาจของธรรมแล้ว พอตัว จะคิดอะไรคิดตามเหตุตามผล เมื่อจบเหตุจบผลแล้วพอ ๆ ไม่มีลูกกลมเหมือนอวิชชาพาคิด ต่างกันอย่างนี้

สังขารนี้เวลาวิชชานำไปใช้นี้ใช้ไม่หยุด ไม่มีวันหยุดวันถอย ใช้วันยังค่ำคืนยังรุ่ง ไม่ว่าจะอิริยาบถใดพาคิดพาปรุงพาแต่งพาสำคัญมั่นหมายไปตามสัญญาอารมณ์ก็ไม่มีความหยุด เหมือนไฟได้เชื้อ หมุนไปอย่างนั้นถ้าสติปัญญาไม่ทัน ต่อเมื่อสติปัญญาทันลงไปแล้ว อะไรคิดขึ้นปรุงขึ้นก็รู้เท่าทันเสีย คิดดีก็ดับไป คิดชั่วก็ดับไป เมื่อถึงชั้นละเอียดแล้ว คิดดีก็ดับ คิดชั่วก็ดับ คิดอะไรขึ้นมามันก็ดับทั้งนั้น

สัญญาสำคัญมั่นหมายไปไหน วาดภาพลอกตัวเองไปทำไม สำคัญมั่นหมายว่าอย่างนั้นอย่างนี้ก็คือภาพลอกตัวเองนั่นแหละ จิตก็รู้เสียว่ามันออกไปจากนี้ไปวาดภาพลอกตัวเอง อันนั้นมันก็ต่อไปไม่ได้มันก็ดับ เมื่อสติปัญญาทันมันก็ดับ เป็นแต่เพียงว่าอาการอันหนึ่ง ๆ ซึ่งปรากฏขึ้นตามความจริงของตนแล้วดับไป ๆ เพราะอวิชชาอ่อนตัวลงไป ไม่สามารถที่จะผลักดันให้คิดได้ทุกแง่ทุกมุมเหมือนอย่างแต่ก่อนโดยที่ปัญญาไม่ทัน แต่เมื่อสติปัญญาทันแล้ว อวิชชามันก็อ่อนตัวเข้าไปและถอยตัวเข้าไป สิ่งเหล่านี้ก็เป็นแต่เพียงทางเดิน

อวิชชาเดินไม่ได้แล้วที่นี้ ถูกสติปัญญาหักห้ามต้านทานหรือฟาดฟันหันแหลกเข้าไปโดยลำดับ ก็วิ่งเข้าสู่จุด ท่านว่าอวิชชาปุจฉยา สงขารารู จะอยู่ที่ไหนอวิชชาถ้าไม่ฝังอยู่ที่หัวใจ นั้นแหละวัฏจักรอยู่ที่นั่น อยู่ที่วัฏจิตนั่นเอง จึงเรียกว่าวัฏจักรวัฏจิตอยู่ที่นั่น ฟาดฟันลงไป เข้าไปโน้น มันก็อนิจจัง ทุกขัง อนตตตา ตามชั้นของมันเหมือนกันไม่นอกเหนือไปจากนี้ เป็นแต่เพียงว่าไม่ใช่สุขะอสุกังเหมือนอย่างส่วนร่างกายเท่านั้น เป็นไตรลักษณ์ อนิจจัง ทุกขัง อนตตตา ไปแล้ว ละเอียดลล่อ แล้วปัญญาจะหมุนตัวไปเองทันกับเหตุการณ์ไปโดยลำดับลำดับ

เพราะปัญญาขั้นนี้เป็นปัญญาขั้นเกรียงไกรมากที่เดียวกิเลสไม่มีตัวใดที่จะมาหาญต่อกร นอกจากหลบ ๆ ซ่อน ๆ ไปอย่างนั้น ต้องได้ใช้อุบายวิธีปัญญาอย่างแยบยล ปัญญาขั้นแยบยลก็มีอีก กิเลสแยบยล ปัญญาที่แยบยล กิเลสละเอียดแค่ไหน ปัญญาที่ละเอียดตามกัน สุดท้ายอวิชชาที่พันปัญญาไปไม่ได้ เอาแหลกแตกกระจายไปภายในจิต เมื่อ อวิชชาปุจฉยา สงขารารู ซึ่งมากลายเป็นตัวจิตเสียเองได้แตกกระจายไปหมดแล้ว จิตแท้จริงคืออะไรจะสงสัยทำไม ถามใครที่นี้ เป็นความบริสุทธิ์ล้วน ๆ

เห็นประจักษ์ แต่ก่อนเป็นอะไรก็ไม่รู้ เมื่อสติปัญญาเข้าถึงแล้วก็ขาดกระเด็นออกจากรัน

นั่นแหละการรื้อภพหรือชาติหรือวิภวสังสาร รื้อกองทุกข์ทั้งมวลที่เคยแบกเคยหามาเป็นประจำแต่ตั้งภพชาติที่แรกจนเป็นอนิจนไทย ไม่สามารถที่จะคำนวณได้ มายุดีกันลงในขณะที่วิเศษซึ่งเป็นตัวภพตัวชาติเป็นวัฏจักรวัฏจิด ได้แตกกระจายไปจากจิตนั้นแล้ว เหลือแต่ความบริสุทธิ์ล้วน ๆ ที่นี้ถามอะไร ถามหาทำไมนิพพาน อยากมาเต็มหัวใจก็อยากเถอะ จะหายอยากทันที อยากไปพระนิพพาน อยากพ้นทุกข์ก็หายอยากไปนิพพานก็หาย อยากอะไรก็หาย สติปัญญาที่เป็นธรรมจักรหมุนตัวเป็นเกลียวอยู่ก็หาย ไม่หายจะเอามารบอะไรมาพันอะไร ลงตามสภาพความจริง เพราะสติก็เป็นสมมุติ ปัญญาก็เป็นสมมุติ เป็นแต่เพียงว่าสมมุติขั้นแก้ขั้นถอดขั้นถอนขั้นฟาดฟันหัน แผลงกับกิเลสอันเป็นสมมุติด้วยกัน

ท่านว่าสังขารทั้งสี่อยู่ที่ไหน ที่กล่าวมาทั้งหมด กล่าวแต่เรื่องสังขารทั้งนั้นแล้วอยู่ที่ไหน ไม่อยู่กับกายกับใจของเราแล้วจะอยู่ที่ไหน ทุกข์ท่านว่าให้กำหนดรู้ นั้นเป็นอาการอันหนึ่ง ทุกข์เกิดขึ้นคนไม่ตายทำไมจะไม่รู้ แต่มันรู้ธรรมดาก็มี รู้เพื่อตั้งสติปัญญาพิจารณาหาสาเหตุมันก็มี ที่ท่านว่าทุกข์ให้พึงกำหนดรู้ คือให้มีสติพิจารณาของผู้ประกอบความเพียร ผู้ไม่ประกอบความเพียรท่านก็ไม่สอน ว่าทุกข์นี้พึงกำหนดรู้รู้อะไร มันก็รู้อยู่อย่างนั้นแล้ว แม้แต่สัตว์มันก็รู้ เรื่องทุกข์ทำไมจะไม่รู้ แต่ไม่รู้สาเหตุว่าทุกข์นี้เกิดมาจากไหน สำหรับผู้ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า ท่านจึงสอนว่าพึงกำหนดรู้ นั้นกำหนดด้วยอะไร ก็ต้องพิจารณาด้วยสติปัญญาว่ามันเกิดมาจากอะไรถึงมี ทุกข์เป็นเพียงแต่ว่าทราบแล้วก็หมุนตัวเข้ามาไปหาสาเหตุมันเกิดจากอะไร สมุทัยพึงละ สมุทัยต้องละ นั้น เอาให้ถนัดลงไปซี คือถามค้นหา ภาวค้นหา วิภวค้นหา

มันอยู่ที่ไหน สังขารสองอย่างอยู่ที่ไหน มันก็อยู่ที่จิต กามค้นหา ภาวค้นหา วิภวค้นหา อยู่ที่จิต ทุกข์นั้นอยู่ทั้งกายทั้งจิตด้วย ปัญญาหยั่งลงไป พิจารณาลงไป เพราะสังขารทั้งสี่นี้ทำงานเกี่ยวโยงกัน เราจะไปทำแง่ใดแง่หนึ่งไม่ได้ หลักปริยัติท่านสอนไว้อย่างนั้นก็เพื่อไม่ให้เขียนซ้ำรอยกัน มันอ่านไม่ออกนั่นเอง ทุกข์เขียนไว้เสียบทหนึ่ง สมุทัยเขียนไว้เสียบทหนึ่ง นิโรธเขียนไว้เสียบทหนึ่งแฉวงหนึ่ง มรรคเขียนไว้เสียบทหนึ่ง ความจริงทั้งสี่อย่างนี้อยู่ด้วยกัน เหมือนอย่างเราพูดว่านี่แข่งนี้ขานนี้ อวัยวะส่วนนั้น ๆ ความจริงแล้วก็คือตัวของเราทั้งหมดนั้นแหละ เวลาแยกออกก็เป็นอย่างนั้น อันนี้สังขารทั้งสี่ก็เหมือนกัน ทางหลักปฏิบัติแล้วทำงานเกี่ยวโยงกันหมด

พอกำหนดรู้ทุกข์ นั้นเป็นเรื่องเริ่มสติปัญญาขึ้นมาแล้ว แล้วมันอยู่ที่ตรงไหน ทุกข์เกิดขึ้นมาจากอะไร นั้นค้นแล้วเป็นปัญญาแล้วนั้น ดู กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา สมุทัย ความคิดความปรุงปรุงเรื่องอะไรเหล่านี้เป็นเรื่องของปัญญาทั้งนั้น จากนั้นพอเข้าใจแล้วทุกข์ก็ดับไปโดยลำดับ ๆ เพราะปัญญามีอำนาจไปโดยลำดับชำระไปได้โดยลำดับ ทุกข์ก็ดับไปโดยลำดับ จนกระทั่งถึงสติปัญญามีกำลังเต็มที่แล้วก็ถอนพรหมด นิโรธ คือความดับทุกข์ก็ดับสนิทเพราะกิเลสดับสนิททุกข์จะไม่ดับสนิทได้ ยิ่งงายในใจ นอกจากทุกข์ภายในร่างกาย กินเพื่อหลับเพื่อนอน ไม่ได้กินเพื่อสังสม กิเลส กินเพื่อฆ่ากิเลส

อริยาบททั้งปวงที่เราก้าวไปก้าวมาทั้งหลับทั้งตื่น เว้นแต่หลับโดยเฉพาะเท่านั้น นอกนั้นเป็นอาการของเราหรือเป็นหน้าที่ของเรา เป็นงานของเราที่จะประกอบ ความพากเพียรเพื่อฆ่ากิเลสโดยลำดับลำดับ ทำไมกิเลสมันจะไม่หมดไปได้เมื่อมีการ ต่อสู้กันฟาดฟันกันแหลกกันอยู่ตลอดเวลา มันจะหาบจะหาบปู้ย่ายตายมาจากที่ไหน ก็มีอยู่ที่ใจดวงเดี๋ยวนี้เท่านั้น เมื่ออบรมสติปัญญาให้เพียงพอแล้ว กิเลสมันจะยกมา ทั้งโคตรทั้งแซ่ที่ไหนก็ช่างเถอะ ไม่สงสัยว่ามันจะไม่บรรลัยไปจากจิตใจของเรา เพราะอำนาจของสติปัญญาที่พอตัวแล้วนี้

ให้กำหนดลงตรงนี้นะนักปฏิบัติ อย่าไปหมายเวลาเวลาสถานที่โน่นสถานที่นี้ว่าเป็นที่อยู่ของทุกข์ของสมุทัยของมรรคผลนิพพาน นอกจากหัวใจที่ถูกปกคลุมหุ้มห่อด้วยกิเลสทั้งหลายนี้เท่านั้น เมื่อกิเลสทั้งหลายได้แตกกระจาย ไปแล้วด้วยมรรคมีสติปัญญาเป็นต้นแล้วไม่ต้องถามหาความเหมาะสมความพอดีความพอตัว ความอึดพอพอทุกอย่างอยู่ในนั้นหมด

ธรรมมีความพอ กิเลสไม่เคยพอ ได้เท่าไรตาลีตาลานแทบล้มแทบตาย จนกระทั่งตายไปก็ยังไม่เคยเบาบางลงเลย ความอยากมันไม่พอความโลภมันไม่พอ แต่ธรรมนี้เมื่อถึงขั้นพอ พอ! ไม่ต้องการอะไรทั้งนั้น แม้ธรรมก็ไม่ต้องการอีก อย่าว่าแต่ต้องการสิ่งนั้นสิ่งนี้เลย ธรรมก็ไม่ต้องการอีก เช่น นิพพานธรรมต้องการอีกไหม ไม่เอา ไม่ต้องการพอแล้ว นิพพานธรรมคืออะไร รู้แล้ว นั่น!สมาธิธรรม ปัญญาธรรมคืออะไร รู้แล้ว ๆ นั่นรู้ไปหมด พอ! เมื่อถึงขั้นพอ เมื่อพอแล้วสบายทั้งนั้นมนุษย์เรา หัวใจเรา ถ้ายังไม่พอยังไม่สบาย เอาให้ถึงขั้นพอ

พอแล้วสบาย ไม่มีอะไรจะมาเพิ่มเติมอีกแล้ว ดีมาก็สมมุติเสีย ชั่วมาก็สมมุติเสีย สุขมากก็สมมุติ ทุกข์มากก็สมมุติ เป็นเรื่องของสมมุติ ๆ ไปเสีย ถ้าวรับทราบ ๆ ตามเรื่องธาตุเรื่องขันธ แต่จิตไม่ผลิตตัวขึ้นมาให้เป็นสุขอย่างนั้น ให้เป็นทุกข์อย่างนี้อีกต่อ

ไป เป็นสุขในหลักธรรมชาติที่พอตัวอยู่แล้ว ท่านว่า ปรมิ สุข นั่นคือสุขตามหลักธรรมชาติที่พอตัวเต็มที่แล้ว

จึงขอให้ทุก ๆ ท่านนำไปประพฤติปฏิบัติ ให้เร่งความพากความเพียร อย่ามาอยู่ด้วยความนอนใจ วันนั้นวันนี้ว่าจะเป็นมรรคเป็นผลเป็นนิพพาน อย่าเข้าใจว่ามีดี แจ่งนี้จะเป็นมรรคผลนิพพาน เพราะมีดีแจ่งนี้ไม่ได้เป็นตัวกิเลสมาบีบบังคับหัวใจเรา มีกิเลสเท่านั้นบีบบังคับหัวใจของเราเวลานี้ จงฟาดฟันหั่นแหลกลงไปที่นี้ อย่าไปคำนึงกับมีดีกับแจ่งกับความสว่างอะไร ๆ วันนั้น ปีนี่เดือนนั้น สถานที่โน่นที่นี่ เหล่านั้นไม่ใช่กิเลส ตัวกิเลสแท้ ๆ ฝังอยู่ที่ใจ จมอยู่ที่ใจ ปักเสียบอยู่ที่หัวใจ ได้รับความทุกข์ความทรมานอยู่ที่ใจ จงนำศาสตรารุชคือความพากเพียร สติปัญญา ฟาดฟันลงไปที่นี่ ให้หมดที่นี้ สิ้นซากกันที่นี้แล้วจะเห็นความจริงอย่างเต็มส่วนที่นี้ เมืองพอกก็อยู่ที่นี้ การแสดงธรรมก็เห็นว่าพอสมควรขอยุติเพียงแค่นี้

พูดท้ายเทศน์

งานภายนอกมันเป็นการพอกกิเลสไปในตัวนั้นแหละ นอกจากมันจำเป็นก็จะทำไฉน ฎไปเสียชั่วระยะกาล จากนั้นก็ให้หยุดทันทีไม่ให้พร่ำเพรื่อ ช้า ๆ ซาก ๆ เลยกลายเป็นเรื่องเรื้อรังไปเสียอย่างทั้งหลายที่เห็นอยู่ที่นี่ เราเห็นอยู่นี้ต่อหน้าต่อตา มีแต่การแต่งงาน งานแบบโลก ๆ งานฆ่ากิเลสไม่มีจะเอาอะไรมาสงบเย็น งานฆ่ากิเลสไม่มี การฆ่ากิเลสให้สงบตัวลงไปต่างหากเป็นความสงบเย็นและฆ่ากิเลสให้แหลกแตกกระจายออกไปต่างหากเป็นความสุขที่ราบคาบที่สุด เราเห็นอย่างนั้น

ท่านสุวัจน์ดูว่าไปสหรัฐอเมริกาตอนนี้ ผมเห็นด้วยจะไม่ทำให้เสีย ถ้าท่านรู้ภาษาอังกฤษด้วยแล้ว ก็ยังจะกว้างขวาง ผมยังเสียดายผมไม่รู้ภาษาอังกฤษ ถ้ารู้ภาษาอังกฤษจะไปพึดกับฝรั่งให้หัวคะมาไปเสียที จะไปพึดกับกิเลสฝรั่ง กิเลสฝรั่งกับกิเลสพระไทย กิเลสใครจะเหมือนกันไหม มันก็เหมือนกันใช้ไหมล่ะ คือถ้าได้ภาษานั้นแล้วเหมือนภาษาของเราเอาจริง ๆ ใส่กันแหลกเลย กิเลสนั้นแหละมันแหลกได้ คือเข้าใจถึงใจ ๆ ใช้ไหมล่ะ อันนี้มันหีบยี่นให้กันฝากกันไปไม่ค่อยเต็มเม็ดเต็มหน่วย พูดแล้วมีล้ามแปลมันไม่เหมือนกับว่าถอดออกมาแล้วจิ้มเลย ๆ เวลานี้คนกำลังส่งเสริมกิเลส เหลือกกับกิเลสทั้งโลกนี้นับวันร้อนขึ้นโดยลำดับลำดับ ไม่ได้สนใจกับบรรลกับธรรมที่จะพอให้สงบร่มเย็นเลย มันเห่อ เพราะฉะนั้นโลกมันถึงร้อน อย่าว่าแต่พวกประชาชนทั้งหลายฆราวาสเขาทั่ว ๆ ไปนะ แม้แต่พระเรายังเห่อกันแทบตายเลย ก็มีวงกรรมฐานพอรังไว้ได้บ้าง

ถ้าหากว่าวงกรรมฐานไม่มีนี้ศาสนาน่ากลัวเหมือนกันนะ ระวังนะ อันนี้ยังมีที่ยึด อันนี้รังเอาไว้ เฉพาะอย่างยิ่งกรรมฐานสายพ่อแม่ครูบาอาจารย์มันเรารู้สึกว่า

กระเทือนทั่วประเทศไทยเหมือนกัน ทั้งนี้ก็เนื่องจากหนังสือประวัติท่านขึ้น แล้วก็เล่มเหล่านั้นก็ขึ้นตาม ๆ กันไป คนทั้งหลายได้อ่าน ทั้ง ๆ ที่เราก็คิดไว้แล้ว แต่จดหมายเข้ามาหาเรานั้นก็เข่ารอรอยที่เราคิดไว้แล้วไม่ผิด เราคิดว่าหนังสือเหล่านี้จะเป็นประโยชน์มากมายเราคิดไว้เรียบร้อย และทำให้คนจิตใจเปลี่ยนเป็นโลกใหม่ขึ้นมาก็มีไม่น้อย เราคิดอย่างนั้นนะ บางคนอาจจะสิ้นหวังในเรื่องมรรคผลนิพพานกับศาสนา แล้วมีแต่ตัวหนังสือนี้ก็มียู่มาก แล้วจะพลิกขึ้นมาเป็นชาติใหม่มีมากแล้วก็จริง ๆ

จดหมายมาบางราย โอ๊ย น่าสงสาร บางรายเขาคิดเขาพูดออกมาตามความรู้สึกของเขา เขาคิดอย่างนั้นจริง ๆ เขาว่าศาสนานี้หมดหวังแล้ว เขามีแต่ตัวหนังสือมีแต่ชื่อ ดูพระคุณครูผู้ปฏิบัติมีแต่เรื่องของที่ดูไม่ได้เลย สลดสังเวช ว่างั้น แล้วเวลาได้อ่านหนังสือเล่มนั้น ๆ พลิกขึ้นมาเลย เหมือนเกิดชาติใหม่ในคนคนนี้ มีมากนะจดหมายที่มา เราก็คือเป็นกรรมอันหนึ่งเหมือนกัน ในระยะที่พอที่จะทำประโยชน์ให้โลกได้พอสมควร เรื่องธาตุเรื่องชั้นธัมมกันก็ไม่อำนวยการเสีย เช่นอย่างเขามาหาเรานี้ เรารู้ เมื่อ ๒ - ๓ วันนี่พวกเกษตรเขามา ๖ อำเภอมาเร็วกว่าคนวันนั้น เทศน์ให้เขาฟังก็พอประมาณ เทศน์ไปกลาง ๆ พอเขาเริ่มถามปัญหาเท่านั้นใส่เปรียงเข้าไป ฟังเสียง ฮากันตึง ๆ คือพอใจ มันถึงใจ ถึงความจริง การตอบปัญหาจึงสำคัญอยู่มาก

ท่านเจ้าคุณธรรมเจดีย์ท่านยังเคยพูดผมไม่ลืมนะเวลาอยู่สองต่อสอง ท่านพูดแล้วท่านดูหน้าผมด้วยนะ ตาท่านใสแจ๋ว ดู อยู่เฉย ๆ "บางทีนะบัว" ว่างี้เลยนะ ทั้ง ๆ ที่อยู่ด้วยกัน "บัว" ท่านว่า"เจ้าช้อยนี่ละ" ภาษาทางภาคอีสาน ช้อยพูดตามความจริงนะบัว เจ้าเทศน์นี้ช้อยว่าหาตัวจับยากนะบัว" ท่านยังเคยพูด "ต่อไปนี่เจ้าจะเป็นเจ้าคุณอุบาลีน้อยนะบัว เจ้าเทศน์ แหม! มันถึงใจช้อยเหลือเกินว่า ไม่อ้อ ไม่อ๊ะ ไหลไปเลย แต่ก่อนธาตุชั้นธัมมดีนี้ เสียงก็อำนวยการด้วยแจ๋ว ต่อจากนั้นมาท่านก็ว่า แต่ถ้าหาก ไม่มีปัญหา เทศน์ช้อยยกให้เจ้านะบัว แต่ถ้ามีปัญหาแล้ว การตอบปัญหาเจ้าเป็นที่หนึ่ง มันถึงใจช้อยเหลือเกินนะบัว ตอบรวดเร็วที่สุด ปีบเลย ใส่ปีบ ๆ

พอผมไปเทศน์เช่นอย่างวัดโพธิ์จันนะ ท่านจะทำหน้าที่เองนะ พอผมขึ้นธรรมาสันปีบท่านจะเดินกึก ๆ "ใครอย่าพูดนะ ช้อยจะฟังเทศน์มหาบัวนะ" ว่าอย่างนี้ "ช้อยจะฟังเทศน์มหาบัวนะ ใครอย่าพูดเป็นอันขาดนะ" ก็เสียบหมด เดินกึก ๆ รอบบริเวณแล้วกลับมา ท่านฟังเทศน์ เพราะท่านฟังแบบกรรมฐาน ท่านหลับตาปีเลย ท่านชอบจริง ๆ ตามที่สังเกตดูนะ เวลาผมเทศน์นี้ท่านชอบจริง ๆ อะไรก็ไม่ขบขันเหมือนเอาผมไปเทศน์ที่ท่าอุเทนนั้นแหละ ผมเคยพูดให้หมู่เพื่อนฟัง ตั้งแต่นั้นมาพอเจอหน้าผมที่ไรท่านจะต้องเอาเรื่องนั้นขึ้นทักทายก่อนเพราะท่านไม่เคยได้ยินผมเทศน์อย่างนั้น

เทศน์ เริ่มตั้งแต่ต้นจนจบไม่มีอะไร เทศน์ให้ขับให้ชัน พวกนี้หัวเราะกันลั่นตลอด กัณฑ์เลย ท่านเจ้าคุณนี้หัวเราะจนแทบล้มแทบตายจริง ๆ นะ

ผมจบเทศน์แล้วเขาก็ขอร้อง โอ๊ย อย่าด่วนจบ ๆ .ก็มันหมดดินระเบิดแล้วบั้ง ไฟมันก็ลงเรื่อย ๆ มันก็จบของมัน..ลงมาท่านเจ้าคุณยังหัว(เราะ)ดินล้มดินตายอยู่ชิ พอลงมาผมกราบพระแล้วก็ยังหัวอยู่ "บ๊ว เจ้าเทศน์อย่างนี้ก็เป็นหรือบ๊ว ๆ ข้อยบ่เคย ได้ยินเจ้าเทศน์อย่างนี้" หัวร่อแทบล้มแทบตาย ตั้งแต่นั้นมาเจอผมทีไร มหาบ๊ว เทศน์อย่างนี้ก็เป็น ๆ พวกนี้มันชอบบ๊วชอบเบอร์เล่นบ๊วเล่นเบอร์ เราก็เทศน์เรื่อง บ๊วเรื่องเบอร์เทศน์มีตลกขบขันซี

ให้พากันตั้งอกตั้งใจประพฤติปฏิบัตินะ เอาให้เป็นหลักเป็นเกณฑ์ ความเพียร ทุกข์ยากขนาดไหนก็ช่างมันเถอะ การต่อสู้กับกิเลสมันเป็นตัวเสนียดจัญไรที่สุดในหัวใจของสัตว์โลก เฉพาะอย่างยิ่งในหัวใจของเราผู้เป็นนักต่อสู้นี้แหละ เบิกมันออกซึ่งจะเป็นยังไง ผลจะคุ้มค่ากันไหมกับความเพียรที่เอาเป็นเอาตายเข้าแลกกัน เวลาปรากฏผลขึ้นมาแล้ว ตามความจริงที่พระพุทธเจ้าสอนไว้นั้นนะ จะคุ้มค่ากันไหม เอาให้มันเห็นซี หมดชีวิตไปมันก็ไม่เสียหายแหละถ้าลงได้เจอผลนั้นแล้ว เอ้อ! อ้อ อย่างนี้หรือ

โห เวลามันคือ มันคือจริง ๆ นะจิต จำไม่ลืมเลย เพราะกิเลสก็เป็นสัจธรรม จะลืมได้ยังไง เคยทุกข์เคยลำบากกับมันมาเท่าไร มันคือดึงลากเราไปต่อหน้าต่อตานี้ นะ ไม่มีอุบายอะไรจะสู้มันได้เลย ตอนไหนก็ไม่เหมือนตอนจิตเสื่อมละผมนี้ จึงเข็ด จึงหลาบ เข็ดที่สุดเลย เพราะฉะนั้นเวลาพอได้ที่ถึงพืดกันลง ถ้าเป็นข้างก็ขึ้นตระพอง ได้แล้วก็ขอสับลงสองมือเลยละ สับหัวมันลงไปเลย นี่แหละจึงว่าความมุมนะเป็น มรรค เราได้เป็นมาแล้วนี่

โอ้โห! โมหะตัวเองนี่สุดขีดนะ กิเลสในหัวใจของเราเนี่ย คราวนี้กูเหี้ยบหัวมึงได้แล้ว มึงจะขึ้นเหี้ยบหัวกูไม่ได้อีกแล้ว พืดกันลง เพราะฉะนั้นนั่งถึงหามรุ่งหามค่ำจึง ไม่ได้คิดคำนึงถึงเรื่องจะเป็นจะตาย เพราะกิเลสมันเหี้ยบเรามากยิ่งกว่านั้นอีก นั้นซีมันเข็ดเวลามันเสื่อม พอได้ที่แล้วพืดกันลงถึงขนาดที่ว่ามัดคอติดกันเลย อ้าวทีนี้ ถ้าจิตเราเสื่อมอีกคราวนี้แล้ว เราต้องตายเท่านั้นเป็นอย่างอื่นไปไม่ได้ โน่นนะฟังซี! เพราะฉะนั้นจิตจะเสื่อมไปไม่ได้ถ้ามีชีวิตอยู่นี้ะ

จิตนี้เป็นจิตแปลก ๆ อยู่ด้วยนะ จิตผมนี่มันเด็ดจริง ๆ นะ ว่าอะไรเป็นนั่นจริง ๆ ถ้าลงได้ลั่นลงไปแล้ว มันขาดจริง ๆ นะ มันไม่เป็นเหล่า ๆ แลละ ๆ พุดอย่างนี้ ก็ยังระลึกถึงพ่อตามผมนะ พ่อของโยมแม่เนี่ย เอ้อ! ผู้เฒ่านี้ก็ทำนายแปลกอยู่นะ ลูกชาย คนหัวปักก็คือผู้ใหญ่มากาไฟที่ตายไปแล้ว อันนี้มีนิสัยอย่างหนึ่ง มันดุกดิกอยู่ในท้องแม่

นะ บางทีจนได้เอาผ้าปิดเอาไว้แล้วคนอื่นมองเห็นลูกตื่นอยู่ในห้อง โยมแม่ว่าอย่างนั้น นะ มันไม่อยู่เป็นสุขว่างั้น ดุกดิก ๆ อยู่อย่างงั้น ตึกตัก ๆ อยู่ในนั้น จนพูดกับพ่อ เอ! พ่อมันเป็นยังไงลูกช้อยถึงมาเป็นจิ้งจี้ ดิ้นกระด้อกระเตี้ยแท้ ช่างหัวมันเถาะ มัน เป็นตามนิสัยของมันดอก มันก็โหดแท้ดี เฮาจนได้เอาผ้าปิดไว้ยั้งคนเห็น มันตื่นจน ห้องเรากระเทือนไป ยุบยับ ๆ จิ้งจี้ คนนั้นเป็นจิ้งจี้ นิสัยมันเป็นอย่างนั้น ช่างหัวมัน เถอะ

ที่นี้พอมมาถึงเรานี้มันไม่เป็นอย่างนั้น บางทีให้พอมาคำให้ พอมาคำให้หน่อย น้ำ เป็นจิ้งจี้ลูกช้อยตายแล้ว บ่เป็นหยังดอก มันบ่ตื่นจักเทื่อ บางทีมันตื่นดุก ๆ ๆ เวลามันตื่น ๆ จนเจ็บท้องมันบ่ตื่นธรรมชาติ ดิ้นจนเจ็บในท้อง ครั้นเวลามันเจ็บ เจ็บเหมือนตายแล้ว นี่มันเจ็บ บ่แม่มันตายแล้วบ่ เท่านั้นเท่านั้น มือก็เว้าไปละ มิดออนซอนเลยบ่แม่มันตายแล้วบ่ บ่ตายดอก นี่ก็เป็นนิสัยอันหนึ่ง มันเป็นอยู่เรื่อย บทเวลาจะคลอดเอาอีกละ เจ็บท้อง ๓ มือมันก็บ่คลอด เจ็บอยู่นั้นเจ็บ จะเอาให้ล้มให้ตายแล้วหายเจ็บไปเลยที่นี้ อ้าว ทำไมเป็นจิ้งจี้มันจะออกเป็นหยังบ่ ออก บ่แม่มันตายแล้วบ่ หายเจ็บไปเลย บ่ตายดอก ทำไมจึงเจ็บไปจิ้งจี้ แล้วตื่น มาอีก

พ่อเฒ่าตายแปลกอยู่ ใ้ครั้งนี้แม่ลูกชาย อู๊ อู๊ นี่มันพิลึกแท้แท้ ถ้ามันไป ทางไหนละขาดเลย ใจสำคัญมากนะ ใจหนักแน่น ถ้ามันไปทางซ้ายก็โอโห เสือร้ายตัว ไหนก็สู้มันบ่ได้ดอก มันต้องเป็นจอมเสือละ ถ้าไปทางดีก็เอาเถอะว่าจิ้งจี้ เฒ่าตายให้ จิ้งจี้ แล้วก็ปัดละ นิสัยเฮาก็เป็นอย่างนั้นจริง ๆ พ่อใหญ่ค่าไพ่นี้ดุกดิก ๆ ทำหยังก็ บ่เป็นนั่นนี่ดี ทำงานนากัน ทำนั่นทำนี้ได้หน่อยหนึ่ง ๆ เหลาะแหละหนีแล้ว ทำอะไรบ่ ได้เรื่อง กะหล่อมจ่อมแจ่มหนีแล้ว ให้ทำอะไรบ่ค่อยได้เรื่อง...กะหลับกลับหายไปแล้ว เราบ่เป็นจิ้งจี้ถ้าลงได้จับแล้วโลดละงาน แน่ผิดกัน เพราะฉะนั้นพอมแม่ถึงได้เข้าใจ เรื่องการเรื่องงาน

ถึงได้เห็นกันเวลาประกอบความเพียรไม่ลืมนะ บางครั้งถึงมอบกันจริง ๆ เอา ตายเข้าว่า ไม่ตายให้รู้มีเท่านั้น มันถอยไม่ได้เลย ถอยก็ให้ตายเลย มันหมดราคาคนไม่ มีความสัตย์ความจริงอยู่ให้หนักศาสนาทำไม เมื่อไม่มีทางไปก็มีแต่หมุนเข้า ๆ นั้นแหละปัญญามันเกิด คนเราเวลาจนตรอกแล้วมันไม่ได้โง่อยู่ตลอดเวลาละ เวลาจน ตรอกแล้วมันหาทางพลิกตัวเองเพื่อหลุดพ้นไปได้ เพื่อเอาตัวรอดไปจนได้แหละ ปัญญามันเกิดตอนนั้น ทุกข์ก็บิบเข้ามา โหมเข้ามา ๆ ทั้งทุกข์ทางกายทางใจ กับกิเลส พัดกันแหลกไป มันหาทางออกของมันจนได้ ถึงได้ยอมรับว่างานในโลกไม่มีงานไหนที่ จะหนักยิ่งกว่างานสู้กับกิเลส นี่หนักมาก

เวลาปัญญามันออกเดินนี้ โห มันเป็นไปด้วยความดูดดื่ม บางอย่างเป็นไปด้วยการบังคับตามชั้นของมัน ชั้นบังคับต้องบังคับกัน การบังคับก็เป็นมรรค การมูมานะก็เป็นมรรค ไม่ใช่เป็นกิเลส เช่นอย่างโมโหให้เจ้าของ เจ้าของก็หมายถึงกิเลสของเจ้าของนั่นแหละ มันเหมือนกับว่ากัดฟัน เหมือนฟันขาดฟันหัก เวลามันมูมานะของมันเกี่ยวกับกิเลสนี้จึงเป็นมรรค พลังมันแรง พลังทางฝ่ายดีมันแรง เป็นมรรค ความอดความทนความมูมานะเหล่านี้เป็นมรรคทั้งนั้น ไม่มีกำลังใจสู้มันไม่ได้ กำลังใจกำลังมรรคพืดกันไปพืดกันมาจนถึงขั้นลี้มวันลี้มคืนลี้มมีดลี้มแจ้งนี้มันก็มีของมัน คือมันไม่ออกเลยจิต มีแต่หมุนตัว ๆ อยู่กับกิเลส พืดกันอยู่นั้น

เดินจงกรมจนออกร้อนฝ่าเท้า แต่ไม่ถึงกับฝ่าเท้าแตกนะผม พอหยุดถึงรู้นะ ในขณะที่เดินไม่รู้ว่าอะไรร้อนอะไรหนาวอะไรทุกซั่มทุกซั่ม เพราะจิตหมุนอยู่กับกิเลส พืดกับกิเลส แต่เวลามาหยุดนี้ โอโห ออกร้อนฝ่าเท้าเหมือนถูกไฟลนนั้นแล้ว มองเห็นกาน้ำนี้เหมือนกับว่ามันจะตายจริง ๆ มันหิวน้ำ รินใส่ก็ก๊ก ๆ ๆ สำลักก็ก๊ก ๆ ๆ มันจะตาย ตอนนั้นมันไม่ได้มีอะไรนี้ ไม่ได้กินน้ำอย่างทุกวันนี้ละ ฉันทเสร็จแล้วฉันทน้ำก็เทานั้นแหละ ความเพียรมันหมุนของมัน นี่หมายถึงว่าระยะที่ความเพียรมันหมุนมันเอาอย่างนั้นจริง ๆ ลี้มไปหมด หมากพลูบุหรี อย่าสงสัยว่ามันจะมายุ่งเถอะ หมุนตัว ๆ เวลามันหมุนของมัน เจ้าของวิตกนะ โอ๊ย! เมื่อไรมันจะได้หยุดได้สบายสักที จิตใจเราคิดเราคาดไว้ผิดทั้งเพ

ความคิดคาดกับความจริงมันไม่เหมือนกัน ที่ว่าจิตมันละเอียดเข้าไป ๆ ยิ่งจะมีความสบายไปเรื่อย ๆ เราคิดไปอย่างนั้น จิตมีความละเอียดล่อเข้าไปเท่าไรก็ยิ่งจะสบายไปเรื่อย แล้วเวลามันเป็นความจริงแล้ว มันไม่ได้เป็นอย่างนั้น ละเอียดเข้าไปเท่าไรมันยิ่งพืดกันหนัก ก็คือว่าความเห็นโทษมาก ความเห็นคุณก็มาก ความเห็นโทษกับความเห็นคุณมันเท่ากัน เห็นโทษของกิเลสตัณหานี้ก็เห็นมาก เห็นคุณค่าของธรรมก็เห็นมาก นั่นซิพาให้หมุนก็มีแต่จะเอาให้หลุดให้พ้น ๆ แล้วมันจะมารอดตัวได้ยังไง ก็หมุนตัว ๆ ซี้

บางครั้งจนถึงกับมันจะตายจริง ๆ โห! อ่อนเพลียหมดในวงข้างใน แต่ก่อนเราคิดว่าอย่างนั้น ๆ ว่าจิตมีความละเอียดล่อเท่าไรก็ยิ่งจะเบาไปสบายไป แล้วทีนี้ทำไมจึงกลับยิ่งเพิ่มขึ้น มันเบาอะไร มันยิ่งหนัก ทำไมเป็นอย่างนั้น พอหยุดวิตกปั๊บก็พืดกันอีกแล้ว เพราะมันเป็นไปโดยอัตโนมัตินี้ หมุนตัวเข้าอีกแล้ว คิดได้ชั่วขณะเท่านั้น หมุนตัว ตลอดรุ่งบางคืน ไม่ได้หลับเลย ก็แปลกนะ มันไม่หลับเอาเฉย ๆ นี่

คือมันพืดกันอยู่อย่างนั้น งานไม่เสร็จไม่สิ้นไม่เข้าใจมันไม่ถอยนี้ อันหนึ่งจะเอาให้เข้าใจ อันหนึ่งจะเอาให้ขาด ไม่ขาดไม่ยอม จากนั้นก็นั่ง นอนก็พิจารณาของ

มันอยู่อย่างนั้น มันไม่หลับ เอ้าไม่หลับก็ไม่หลับซี นั่งเป็นยังงี้ นั่งพิटकันอยู่อย่างนั้นก็ไม่หลับ สุดท้ายก็แจ๊งโคโรว์ กลางวันมันยังจะไม่หลับอีก ยังพิटकันอยู่อีก โอ๊ย ไหวจะตายแล้ว

ไม่มีทางไปก็เอาพุทโธเข้ามามัดละซี เอาพุทโธมาภาวนา พุทโธ ๆ ไม่ให้มันคิดให้อยู่กับพุทโธ พุทโธ ๆ ๆ ถีบิบ ไม่ให้มันออก ออกไปทำงานนะ จนกระทั่งพุทโธถีบิบไม่ยอมให้คิดให้ปรุ่ไปไหน บังคับไว้ มันจะออกไปทำงาน ที่จะให้ฟุ้งเพื่อเห่อเหิมไปไหนนั้นไม่ไป หมายถึงว่ามันเพลินในงานของตัวเอง พอพุทโธ ๆ เข้า เพราะงานอันนี้เป็นงานเพื่อให้ใจสงบนี้ ความปรุ่พุทโธ ๆ มันเป็นงานเพื่อสงบ มันก็สงบแนว โห! เหมือนถอดเสื้อถอดหมอนนะ เบาหมดทั้งร่างกายจิตใจเบาไปพร้อม ๆ กันหมด พุทโธ ๆ ละเอียด ๆ ลงไปแนว บังคับไว้ไม่มันไม่ได้นะ

ถึงลงอย่างนั้นก็ต้องบังคับไว้ ไม่มันมันถอนออกมาพิटकันอีก ต้องบังคับ แล้วก็หายเหนื่อย สบาย พอเห็นว่าสบายก็ปล่อย พอปล่อยก็ใส่กันเลย ตูม! ขาดสะบั้นไปเลย นั่นละ สมารถกับปัญญาที่มีความจำเป็นต่อกันอย่างนั้นเป็นหลักธรรมชาติ เป็นประสบการณ์เองนี่เห็นได้ชัด ท่านถึงให้เข้าสมาธิ เวลาเหนื่อยแล้วให้เข้าสมาธิในหนังสือท่านบอกไว้ มีกำลังแล้วพิจารณา เมื่อมันอดทิวอ่อนเพลียแล้วก็ให้เข้าสมาธิ แต่ความเพลินมันเกินตัวนี้ มันไม่สนใจจะเข้าสมาธิ นอกจากว่าสมาธิมันนอนตายอยู่เฉย ๆ ไม่ใช่ฆ่ากิเลสนี้ละ ออกปัญญามันเห็นนี้ฆ่ากิเลสขาดเป็นพัก ๆ ไป สุดท้ายก็ต้องเข้าสมาธิ

นี่ละที่ว่าอุทธัจจะมันฟุ้ง มันเพลินในความเพียร เพลินในการพิจารณาจนไม่มีเวลาล่าเวลา ไม่รู้ความพอดี มันจึงผิดตรงที่ว่าอุทธัจจะ เพลินในความเพียร อุทธัจจะความฟุ้งชานอะไรข้างนอก โอ๊ย มันไม่ไป แต่ทางปริยัติแปล-แปลอย่างนั้นนะ นี่จึงทำให้เห็นผู้จดจารึกหนังสือเหมือนกันเป็นคนชั้นใดภูมิใด ปริยัตินี้เป็นเครื่องวัดได้ดี ขอให้เราเป็นนักปฏิบัติเถอะ รู้! ผู้แต่งปริยัติ เป็นผู้ที่มีภูมิใดในธรรมทั้งหลาย มันบอกในตัว ถ้ามีภูมิธรรมทางด้านปฏิบัติแล้วจะเข้มข้นถึงใจดี เป็นความจำธรรมดานี้ ก็ไปอย่างงั้นเรื่อย ๆ

อุทธัจจะ ความฟุ้งชานมันก็จะหายไปความฟุ้งชานทางโลกไปอย่างงั้นนะซี แต่นี้ไม่ได้เป็นอย่างนั้น มันฟุ้งไปกับงาน มันซุลมุนวุ่นวายกับงาน เพลินตัวในงานอย่าง เอหิปัสสิโก นี่แหละ อันนี้ขัดกับหลักปฏิบัตินะสำหรับผม ความรู้สึกของผม เอหิปัสสิโก ร้องเรียกคนอื่นมาดูได้ธรรมของจริง ไปร้องเรียกใครมาดู เขาจะหาว่าบ้าธรรมของจริงอยู่ที่ไหน ถ้าเป็นพระพุทโธเจ้าท่านสอนพวกเรา ท่านก็บอกว่าท่านจงย้อนจิตเข้ามาสู่ภายใน ของจริงอยู่ตรงนี้ อริยสัจอยู่ตรงนี้

เอหิ เอหิ คือตามหลักปริยัติ ท่านว่า หิ นั้นนะให้ขึ้น ตฺวํ กริยา หิ ติ บอกรบุคคล
อนฺติ บอกรบุคนทั้งหลาย คนหรือสัตว์ทั้งหลาย หิ ก็แปลว่าท่าน เอหิ หิ ตัวนี้เป็นกริยา
ให้ขึ้น ตฺวํ ตฺวํ ก็แปลว่าท่านหรือเธอ ทีนี้เลยตีความหมาย ร้องเรียกคนอื่นมาดูได้ หิ
ท่านจงมา ท่านจงมาดูธรรมของจริง เลยไปนอก ๆ ไปเสีย ภาคปฏิบัติจริง ๆ ไม่ได้
เป็นอย่างนั้น คือพระธรรมท่านสอนเราว่า ท่านจงย้อนจิตเข้ามาดูธรรมของจริงอยู่ใน
ภายในใจนี้

ถ้าสมมุติว่าพระพุทธเจ้าสอนสาวก หรืออย่างที่ผมสอนท่านทั้งหลายนี้ ท่านทั้ง
หลายจงย้อนจิตเข้ามาดูที่นี้ซี นั่นคือบอกในวงผู้ที่สอนนั้น ให้ดูจิตตัวเอง ให้เข้าไปดูจิต
ตัวเองนั่นซี นั่นซี ส่งออกไปข้างนอกทำไม เอหิ จงย้อนจิตเข้ามา ย้อนจิตท่านทั้ง
หลายเข้ามา ย้อนจิตท่านเข้ามาดูตรงนี้ซี นั่นถูกกับวงปฏิบัติเปิงเลย นี่เราสอนเรานะ
เข้ามาที่นี้ซี พุดง่าย ๆ ว่างั้น เป็นบ้าไปไหนวะว่างั้นถ้าเราสอนเรา ธรรมของจริงอยู่ที่นี้
ไม่ได้หมายถึงว่าเรียกคนอื่นที่ไหนให้มาดูธรรมของจริง เขาจะหาว่าบ้า นี่หลักปฏิบัติ
มันมีปลีกมีแะกันบ้าง เป็นความถนัดอย่างนี้ แน่ใจอย่างนี้ด้วยนะ เป็นวงภายในไม่ใช่
วงภายนอก สนฺทิฏฐิโก ท่านนั้นแหละจะเป็นผู้เห็นเองรู้อเอง ย้อนเข้ามาเถอะมานี้ อย่า
ส่งไปข้างนอก ส่งเพลิดเพลินไปกับอะไร ดูนี้ซี ความหมายว่าอย่างนั้น

ถ้าพูดถึงด้านปริยัติกับปฏิบัติมันมีปลีกมีแะกันไปบ้าง เข้าร่วมกันบ้างแล้วก็
แยกกันออก ๆ แต่อย่างไรก็ตามมันไม่สงสัย ภาคปฏิบัติคือภาคความจริง ประสบ
การณ์เองนี่มันชัด อย่างที่ว่ามัชฌิมาปฏิปทาที่ มัชฌิมาปฏิปทาเดินทางสายกลาง ไม่ยั้ง
นักไม่หย่อนนัก ฟังซิ แล้วเดินยังงิเดินไม่ยั้งนักไม่หย่อนนักเดินยังงิ นั่นความคาด
ความหมายความจำเอา

มันก็เหมือนกับเราเรียนวิชานักรบด้วยกันสองคน ทหารเรียนวิชานักรบด้วยกัน
สองคนเต็มภูมิด้วยกันนั่นแหละ แต่คนหนึ่งได้เข้าสู่สงครามเข้าสู่แนวรบ กับคนหนึ่งไม่
ได้เข้า ใครจะพูดได้อย่างฉลาดมากกว่ากัน ก็ผู้เข้าสู่สงครามนะซีเป็นผู้ไปเจอความจริง
เสียเอง วิธีรบรบยังงิ ควรใช้ศาสตราอาวุธประเภทไหนกับข้าศึก ผู้เป็นนักรบนั้นนะ
เป็นผู้รู้เป็นผู้ใช้เอง ความชัดเจนในคนทั้งสองนี้จึงต่างกัน ทั้งที่เรียนวิชาแขนงเดียวกัน
ภาคปริยัติกับภาคปฏิบัติก็มีลักษณะคล้ายคลึงกันนี้เอง การกล่าวทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า
ว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดหรือถูกโดยถ่ายเดียว แต่กล่าวถึงความแยกแยะระหว่างปริยัติกับ
ปฏิบัติซึ่งมีทางมีได้ต่างหาก หากผิดพลาดประการใดก็ขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย